

Predhovor /6

1. kapitola

SMEROVANIE VÝVINU A INTERVENCIA VÝCHOVY /7

- Dedičnosť či prostredie? /7
- Aj dedičnosť, aj prostredie /8
- Sociálne prostredie /9
- A čo výchova? /10
- Rastieme a dozrievame /10
- Zákony vývinu /11
- Životná cesta a biodromálna
psychológia /12
- Zrýchlenie vývinu, akcelerácia /13

2. kapitola

PSYCHOLÓGIA POMÁHA POZNÁVAŤ ŽIAKA /14

- Prečo je potrebné poznávať žiaka /14
- Problémy poznávacieho procesu
žiakov /15
- Individuálne zvláštnosti a objektivita
poznania /16
- Možno poznať seba samého? /18
- Pohľad na niektoré identifikačné metódy
poznávania žiaka /19
- Pozorovanie a sebazpozorovanie /19
- Dotazník (anketa) /21
- Testy /31
- Prípadová štúdia /38

3. kapitola

AKO ŽIAK POZNÁVA OKOLITÝ SVET /41

- Všeobecná teória poznania
(gnozeológia) /41

Zdroje duševnej aktivity /42

Predstavy o okolitom svete /44

Pocitovanie a vnímanie – základ
poznania /45

Ako môže učiteľ poznať a ovplyvňovať
kvalitu vnímania a vybavovania predstáv
žiakov /48

Fantazijné predstavy /49

Možnosti ovplyvňovania fantázie
žiakov /50

4. kapitola

FENOMÉN PAMÄTI /51

Zdroje pamäťového procesu /51

Ako prebieha pamäťový proces /51

Variabilita vlastností a typov pamäti
žiakov /54

Ako možno poznávať a ovplyvňovať pamäť
žiaka /55

5. kapitola

BYŤ POZORNÝ – PREDPOKLAD VZDELÁVANIA /58

Psychické stavy a pozornosť /58

Pozornosť a jej fyziologická podstata /59

Druhy pozornosti /59

Vlastnosti pozornosti /60

Ako možno vzbudzovať a udržiavať
pozornosť žiakov /60

6. kapitola

MYSLENIE – NAJVVYŠŠIA DUŠEVNÁ VLASTNOSŤ ČLOVEKA /62

Všeobecná charakteristika a fyziologické
základy myslenia /62

- Rozumové operácie, formy a druhy myslenia /62
- Individuálne rozdiely a defekty myslenia /64
- Myslenie a reč /65
- Poznanie a usmerňovanie vývinu myslenia žiakov /65

7. kapitola

CITY AVÔĽA – ZÁKLAD PREŽÍVANIA /68

- Ako stručne charakterizovať city /68
- Aké sú najbežnejšie city žiakov /69
- Vlastnosti citov /70
- Individuálne rozdiely a výchova citov žiakov /70
- Pevná vôľa – základ úspechu žiaka /71
- Priebeh vôľového procesu /72
- Individuálne rozdiely a výchova vôle žiakov /73

8. kapitola

ŠTRUKTÚRA OSOBNOSTI ŽIAKA A MOŽNOSTI JEJ POZNÁVANIA /75

- Východiská k analýze k osobnosti a jej charakteristika /75
- Čo všetko možno zaradiť do štruktúry osobnosti /77
- Aktivačno-motivačné vlastnosti /78
- Stručná charakteristika motivácie /79
- Aktivácia a výchovno-vzdelávací proces /80
- Zameranosť žiakov vo výchovno-vzdelávacom procese /82
- Ďalšie aktivačno-motivačné vlastnosti osobnosti /84
- Vzťahovo-postojové vlastnosti osobnosti žiaka /85
- Výkonové vlastnosti osobnosti /86
- Všeobecné rozumové schopnosti (inteligencia) /87
- Tvorivosť, inteligencia a vedomosti /91
- Sebaregulačné vlastnosti osobnosti /94
- Dynamické vlastnosti osobnosti /95
- Pokusy zaradiť človeka do určitých typov /98

9. kapitola

VÝVINOVÉ OSOBITOSTI ŽIAKOV AVÝCHOVA /102

- Jednotlivé vekové obdobia /102
- Pripravenosť dieťaťa na vstup do školy a prvé kroky školáka /109
- Tajomný svet dospievania (puberta) /116
- Pred vstupom do dospelosti (adolescencia) /124

10. kapitola

NIEČO O UČENÍ /129

- Všeobecne o učení a druhy učenia /129
- Podmienky učenia /132
- Podmienky učenia súvisiace s učiacim sa jednotlivcom /132
- Podmienky učenia súvisiace s učiteľom /133
- Podmienky učenia súvisiace s učebnou látkou /133
- Podmienky súvisiace s procesom učenia /134

11. kapitola

AKO VNÍMA UČITEĽ ŽIAKA A AKO ŽIAK UČITEĽA /136

- O psychologickom význame medziľudských vzťahov /136
- Charakteristika vzťahu učiteľa k žiakovi /136
- Aké dôsledky má kvalita vzťahu medzi učiteľom a žiakom /137
- Činitele vzťahu učiteľa k žiakovi /138
- Charakteristika vzťahu žiaka k učiteľovi /139
- Činitele vzťahu žiaka k učiteľovi /139
- Humanizácia interakcie učiteľa a žiaka /140
- Koncepcia vzťahu učiteľa k žiakovi /140

12. kapitola

ŠKOLSKÁ ÚSPEŠNOSŤ – NEÚSPEŠNOSŤ ŽIAKA /143

- (Neprospievanie žiaka)

Charakteristika školskej úspešnosti –
neúspešnosti /143

Analýza školského neprospievania
žiakov /145

Školský neprospech podmienený
osobnosťou žiaka /146

Školský neprospech podmienený
osobnosťou učiteľa a školským
prostredím /150

Školský neprospech podmienený
rodinou /152

13. kapitola

SKUTOČNOSŤ ŽIAK NIELEN POZNÁVA,
ALE AJ PREŽÍVA /156

(Sociálne postoje)

Ako možno charakterizovať postoje /156

Systém postojov /158

Zdroje postojov /159

Ako sa menia postoje /160

Učiteľ a formovanie postojov žiakov /162

14. kapitola

SOCIÁLNA A PEDAGOGICKÁ
KOMUNIKÁCIA /163

Čo je komunikácia /163

Typy komunikácie /165

Štruktúra komunikácie /166

Komunikácia na vyučovaní /167

Asertivita – žiaduca forma správania sa
učiteľa a žiaka /169

15. kapitola

POVEDZ MI, S KÝM SA STÝKAŠ, A JA TI
POVIEM, AKÝ SI /171

(Sociálne skupiny)

Charakteristika sociálnej skupiny /171

Štruktúra vzťahov v skupine (pozície, roly
a statusy) /173

Vodcovstvo v sociálnej skupine /178

Klasifikácia sociálnych skupín /180

Interpersonálne vzťahy v školskej
triede /181

Súdržnosť školskej triedy /182

Interakcie v školskej triede /183

Psychická klíma v školskej triede /184

Učiteľský zbor – špecifická sociálna
skupina /185

Formálna a neformálna štruktúra
učiteľského zboru /186

16. kapitola

RODINA – ZÁKLAD FORMOVANIA
OSOBNOSTI /189

Všeobecná charakteristika rodiny /189

Aké funkcie plní rodina /189

Výchovná funkcia rodiny /190

Podmienky rodín, ktoré ovplyvňujú
výchovu detí /193

Vzťah rodiny a školy /199

17. kapitola

PORUCHY DUŠEVNÉHO ZDRAVIA
ŽIAKOV /200

Príčiny narušenia duševného zdravia
žiakov /200

Najčastejšie poruchy duševného zdravia
žiakov /201

Poruchy správania /206

Drogová závislosť /208

Psychohygiena žiaka – základné
východiskové kritériá /209

Literatúra /212